

Ukraynalı ve Türk Realist Yazarların Hikayelerinde Kadın Karakterlerinin Tipolojisi

Dr. Nadiya SENÇİLO
Milli Havacılık Üniversitesi, Kiev / Ukrayna

Giriş

Ukraynalı yazar Marko Vovchok ve Türk yazar Suat Derviş'in kısa romanlarının analizi; realizm edebiyat akımında kısa epik tür eserlerinde temel haline gelmiş kadın karakterinin ana tiplerinin belirlenmesi gibi bir vazifenin gerçekleştirilmesine ve ulusal yazarlıktaki rollerinin ortaya çıkarılmasına imkân sağlar. Bunun dışında söz konusu araştırmada Ukraynalı yazar Marko Vovchok ve Türk realist yazar Suat Derviş'in realist öykülerinin karşılaştırılmalı şekilde değerlendirilmesi için çabalarda bulunur. Seçilen yaklaşım ortak - özel- eşsiz ve evrensel-ulusal açılardan aralarındaki ilişkilerin daha detaylı bir şekilde anlaşılmasına ve incelenmesine izin verir. Araştırmada karşılaştırılan olaylar için ortak bir konsept-metodoloji düzlemini, tarz (hikaye), stil (çünkü sadece realist eserler analize edilecek), konu (sosyal sorunlar) ve tipolojik unsur (realist nesirde kadın karakterlerinin tipolojisi) oluşturur.

XIX. – XX.asırlarda toplum içindeki kadın konusuna farklı ülkelerde sadece yazarlar değil fakat bilim adamları da başvururlar. İvan Franko, XIX. asır insanın özgürleşme dönemi olarak algılayarak “ruhsal yaşamın bütün alanlarında, bilim, edebiyat ve teknolojide XIX. asır insanın ruhunu kelepçelemiş geleneksel kabukları kırmış, bütün dogmaları yok etmiştir... Her yerde özgür fikre ve bireyin ölçüsüz yoğun emeğine geniş ve hür bir yol açılmış, her yerde onun gücü, uyanıklığı, özgünlüğü ve derinliğinin bütün araçlarının gösterilmesine izin verilmiştir” diye yazmıştır (Франко, 1990:207). Franko, yeniçağı şablonları ve kalıplaşmış yaklaşımları kararlı şekilde inkâr eden bir dönem olarak nitelendirmiştir ve bu sebeple bu dönemin kültüründe kadın yazarlığı ve kadın karakteri konusunun gelişimini mantıklı bir doğruluk olarak görmüştür.

Toplumsal cinsiyet araştırmaları çağdaş bilimde de kendi güncelliğini kaybetmemiştir. Bunun kanıtı olarak Avrupa ve Doğu ülkelerinin cinsiyet eşitliği konusuna adanan bir takım eserler yer almaktadır. Örneğin, “*Avrupa'nın Kenarında Kadınlar*” toplu çalışmalar kitapçılığında (Женщины на краю Европы, 2003) kadın tecrübesi, uygulanan yaşamı ve toplumsal cinsiyet ilişkileri sosyal organizasyonluğun merkezî kategorisi olarak değerlendirilir ve araştırmacılar (G. Derbina, L. Lyubomirsky, D. Rensel, M. Rutes, L. Startseva, A. Dedok, V. Shimanets, R. Ratchild ve diğerleri) Batı Avrupa'da farklı tarihi dönemlerinde gerçekleştirmiş kadın rolünü analize ederler. Özellikle kadın yurtseverliği modellerine odaklanarak dramaturgideki kadın karakterleri analiz edilir, kadının aile içindeki ekonomik rolü araştırılır, kadın yaratıcılığı vs. konulara değinilir (Женщины на краю Европы, 2003).

Türk edebiyatında kadın karakterine başvuran Sibel Bayram, kadının edebi bir karakter olarak oluşumunun aşamalarını inceler (Bayram, 2011, www.koprudergisi.com). Araştırmacı, kadının Divan edebiyatında her zaman soyut bir nesne olarak gösterildiğini ve ancak Tanzimat ve Servet-i Fünun dönemlerinde kadın karakterinde bir somutlaştırma yer aldığını belirtir. S. Bayram, Tanzimatçıları deneyen Namık Kemal, Şemsettin Sami, Recaizade Ekrem, Nabizade Nâzım gibi sanatçıların eserlerini analize ederken kendi sosyal faaliyetlerinde aile sınırları dışına çıkmayan kadın karakterini tespit eder. Araştırmacı, sosyal kalkınmanın edebiyattaki kadın karakterinin evrimini etkilediğini vurgular. Özellikle Halide Edib Adivar'ın romanlarında Batılı tip karakterinin özelliklerini kazanır (Bayram, 2011, www.koprudergisi.com). Onun karakterleri, Batı Avrupa edebiyatının tipik özelliklerini taşıyan, Osmanlı toplumunun o zamanki ataerkil düzeni şartlarında kişilik özgürlüğü için mücadele veren laik kadınlardır.

Hilmi Yavuz da, Türk edebiyatında somut kadın karakterlerinin ortaya çıkmasını Tanzimat dönemine bağlar (Yavuz, 2010, www.timeturk.com). Fakat bu araştırmacı ana özelliği entelektüel kabiliyetlerinin yanı sıra erkekler ile kurduğu ilişkilerindeki özgürlük olan modernleşmiş kadın karakterine odaklanır ve kadının bağımsız ve hür birey olarak önemini altını çizer. H.Yavuz'un düşüncesine göre, evlilik ile kısıtlanmayan özgür tip kadın bir ilk olarak Mehmet Rauf'un “Eylül” romanında meydana gelir

(1901) (Yavuz, 2010, www.timeturk.com). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet konuları XX. asır başında Türk romantizm akımında aktif şekilde geliştirdi.

Olena Yurchuk, Ukrayna edebiyatında erkek ve kadın arasındaki etkileşim modellerini araştırırken var olan bilgilere dayanarak Ukrayna'nın bir sömürge olmasının, edebiyatını etkilediğini ve yeni Ukrayna edebiyatının oluşması ile ilgili olan İ. Kotlyarevsky ("Natalka Poltavka" piyesi), G. Kvitka-Osnovyanenko ("Marusya" öyküsü) gibi yazarların eserlerinde kadın karakterinin öncelikle kusursuz ulusal kadını temsil ettiğini haklı olarak belirtir. Ukraynalı kadın olumlu fizyolojik (güzellik) ve ruhsal (çalışkanlık, dürüstlük, sadakat, iffet) özelliklere sahiptir (Юрчук, 2013:51-52). T. Shevchenko'nun ("Katerina", "Hizmetçi" gibi) eserlerinde etnik ilişkiler üzerine durulduğu gibi kadın karakteri, Ukraynalı bir kızın duygularının samimiyeti ile bir Moskovalının kurnazlığı ve sahtekârlığını yansıtan ulusal ve sosyal çelişki üzerinden anlatılır. Kadın karakterlerini ulusal bağımlılık pozisyonuna bağlayarak açıklama geleneği, otoriter ataerkil düzen sayesinde oluşturulmuş olup XIX. asır sonu ile XX. asrın başı arasındaki dönemde Ukrayna edebiyatında ilk kadın yazarların eserlerinde var olmaya devam eder.

1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, XIX. asır sonu ile XX. asrın birinci yarısı arasındaki döneme ait Ukrayna ve Türk yazarlarının realist kısa eserlerinin baskın kadın karakterlerini analize etmektir.

2. Çalışmanın Kavramsal Çerçevesi

1.1. Kadın yazarlığı hakkında

Ukrayna edebiyatının gelişme sürecinde kadın yazarlığı XIX. asır sonu ile XX. asır başı arasındaki dönemde aktifleşmeye başlar. Öykülerinde kadın karakterlerini başkarakter olarak gösteren yazarlar Mariya Vilinska (takma adı Marko Vovchok) ve Oleksandra Bilozerska (takma adları Ganna Barvinok ve A.Nechuy-Viter) o dönemdeki realizm akımında oluşmuş tarihi arka plana uyarak kadın karakterini yorumlarlar. Bu yazarların kısa realist romanlarında en sıkça değinilen konular arasında aile despotizmi, mutsuz evlilik, cariyeye kadının zor hayatı, dayanılmaz fizik ve psikolojik şartlardaki yaşamıdır. L.Tomchuk, yazarların o dönemdeki geleneksel ataerkil kültür dünyasına girebilmek için kendilerine erkek takma adlarını seçtiklerini ve sıkça o dönemde egemen ve zorunlu olan erkek yazar tipi anlatımına başvurduklarını belirtir (Томчук, 2010:89). Fakat bu davranış, erkek takma adlarını taşıyan kadın yazarların eserlerinin önemini hiçbir şekilde azaltmaz çünkü bu eserler erkek yazarların eserleri kadar başarılıdır. L. Tomchuk, XIX. asrın ikinci yarısındaki Ukrayna kültürünün, Marko Vovchok gibi mühim bir kişiliğe sahipken kadın sorunlarının geniş bir şekilde aydınlatılmasını ve kadının yaratıcı işlevinin aktifleşmesini sağladığına vurgu yapar (Томчук, 2010:90). Marko Vovchok, Ukrayna kültüründe kadınların özgürleşme sembolü oldu. Marko Vovchok'un "Halk Öyküleri" eserinde Ukrayna edebiyatında ilk defa anlatım kadın karakteri tarafından gerçekleşir ve kadın karakteri hayatının gerçeklerini kendisi anlatır. İlâveten kadın karakterleri çok ustaca bir şekilde gösterilir.

Marko Vovchok'un realist (gerçekçi) öykülerinin arkitektonik ve semantik merkezi, o dönemde hükmeden tarihi şartlarda ve sosyal yapıda cariyeye kadının iç dünyasının ve eşitsiz, köle nitelikli aşağılayıcı halinin tablolarında bulundurulur. L.Tomchuk, Ukraynalı kadın yazarların nesrini incelerken pasif, yumuşak, itaate yatkın kalıplaşmış kadın tipinin, birçok asırdır erkek edebiyatı sayesinde sabitleştirildiğine vurgu yapar. Bunun neticesi, kadının bastırılmış hali ve geleneksel toplumun kurallarına uyumlaştırılmasıdır (Томчук, 2010:10). Marko Vovchok'un gerçekçi "Halk Öyküleri"nde dominant yeri tam bu "yumuşak huylu" kadın karakteri alır.

Ukrayna edebiyatında kadın karakteri için halkçı ve kararlı ataerkil gelenekle oluşturulmuş kalıplaşmış yaklaşımlar, XX. asır başında artık Olha Kobylinska, Natalia Kobrynska, Lesia Ukrainka gibi yazarların eserlerinde modernleştirilir. Onların eserlerinde bağımsız, güçlü kişiliğe sahip, kendini kanıtlamaya niyetli ve şartlar ve ortamın direncine rağmen hedefine ulaşan yeni bir kadın karakteri sunulmuştur.

XX. asrın başında Batının etkisi altında Türk edebiyatında Türk ataerkil toplumu için tipik olmayan yeni bir kadın karakteri oluşur. Feminist bakışlar, sadece edebiyatta değil, fakat siyasi arenada

da aktif pozisyonuna sahip kadın yazar Halide Edip Adıvar'ın eserlerinde ortaya çıkar. H. Adıvar'ın cesur, zeki ve güçlü karakterleri o dönemin entelektüel kesiminin gözünde bir uygarlık sembolü haline gelir. XX. asrın Türk edebiyatında kadın karakterlerini gösterme eğilimini destekleyen yazar ve sosyal eylemci Suat Derviş de (takma adları Hatice Hatip, Süveyda Hatip, Suat Süzan) bu konuyu sadece büyük tür formlarda değil fakat araştırmamıza konu öykülerde de gerçekleştirir. Edebiyat eleştirisi uzmanları Çimen Günay ve Hüseyin Özçelebi'nin araştırmalarının kanıtladığı gibi Suat Derviş'in çalışmalarında sosyal konulara önemli yer verilir (Günay, 2001; Özçelebi, 2008). M. Repenkova, Suat Derviş'in eserlerinde Türk kadının zor maddi durumu sorununun ele alındığını vurgular (Репенкова, 2008).

Kadın edebiyatı, sosyal ve kültürel alanlarda yer alan radikal değişikliklerin aynası haline gelip hâlâ sadece aile ile sınırlı olan geleneksel kadın rollerinin değişmesini göstermiştir.

3.2. Marko Vovchok'un "Sestra" ("Kardeş"), "Otets Andriy" ("Papaz Andriy") ve "İnstitutka" ("Kız Öğrenci") Hikâyelerinde yer Alan Kadın Karakter Tipleri

Marko Vovchok'un eserleri konusunda yapılan çağdaş araştırmalar, "Sestra", "Kozacı", "Çumak", "Odarka", "Son", "Gorpina", "Vikup", "Svekruha", "Otets Andriy", "Maksim Grimaç", "Danilo Gurç" olmak üzere toplam 11 hikâyeyi içeren "Narodni Opovidannya" kitabındaki gerçekçi metinlerin geleneksel popülist anlayışından uzaklaşarak daha sıkça psikolojik yönlerine ve yazarın eserlerinde kadın duygularının zorlu tartışmalı nüanslarının gösterilmesine odaklanır. Vira Ageyeva "Üç Kader. Marko Vovchok Ukrayna, Rus ve Fransız Edebiyatlarında" kitabının önsözünde bunu özellikle vurgular (Ареева, 2002:5-6). M. Zerov'un fikrinde, Marko Vovchok'un hikâyelerini;

a) Gazetecilik üslubu eğilimini taşıyan günlük hayatı anlatan hikâyeler,

b) Karakterlerin psikolojisini vurgulayan günlük hayatını anlatan hikâyeler,

c) Halk öykülerine dayanan hikâyeler olmak üzere üç gruba ayrılabilir (Зеров, 2002:294). Fakat Maria Vilinska'nın hikâyelerinde sosyal konular ve kadınların kurtuluşu konusu inkâr edilemez ve defalarca anlatılmış bir unsurdur. Marko Vovchok'un dikkatimizi odakladığımız "Sestra", "Otets Andriy" ve "İnstitutka" eserlerinde kadın ana, kardeş, kaynana, cariyeye, dul, teyze gibi farklı sosyal rollerde ya başkarakter ya da mühim bir karakter olarak sunulur. Ve eserlerde kadının ön plana çıkarılması, ataerkil ideolojinin etkisi altında hala erkek takma adıyla yazan yazarın çalışmalarındaki özgürlükçü eğilimleri gösterir. Bunun yanı sıra O. Yurchuk, Marko Vovchok'un bu yaklaşımına, Ukraynalı kadının erkeklerin gerçek kadınlık hakkındaki klişe anlayışının taklidinden faydalanarak kendi sesini arayışının ilk aşaması demiştir. Yazar, "kendi sesini metin anlamında aramamakta, ataerkil dünyaya hiçbir muhalefet kurmamakta fakat erkek sesini taklit ederek kullanarak", "arketip (archétype) Ukraynalı kadın oyununu yaparak" çalışmalarının edebiyat süreci dışına atılmamasının çabasıdır (Юрчук, 2013:60).

"Sestra" (kardeş) hikâyesinin ana karakteri köylü kadın, eserin başından sonunda kadar anonim kalarak kendi hayatının hikâyesini anlatır. Karakterin anonim kalması, olayın dönemine ve yerine tekabül eden bir karma kadın imgesi olmasına odaklanır. İç anlatıcısı (hikâyenin içinde bir karakter olarak yer alan anlatıcı) öngören hikâye tipini seçen Marko Vovchok, aynı zamanda kendi hikâyesinin başkarakter olarak (kendi kendini anlatım), kız çocuğu, genç kız, eş, dul, kardeş, teyze, köylü kadın, cariyeye gibi farklı aile ve sosyal rollerde kendisini gösteren karakterin önemliliği ve bağımsızlığını vurgular. Her şeyden önce yazar, kadının tanımlanmış alışagelmış sosyal düzlem dışına çıkmadan kendi hikâyesini tek başına anlatabildiğini gösterir. Kaderinin kendisine sunduğu farklı kadın rollerini deneyen başkarakterin, bu hikâye boyunca bir aile içinde kardeş ve sosyal çapta köylü cariyeye rollerinde kalması "Sestra" hikâyesindeki kadın karakterinin tipolojisinin belirlenmesi için esas bir husustur. Marko Vovchok başkarakterini netleştirmek amacıyla aşağıdaki zıtlığı kullanır: Karakterin dünyaya bakışının doğal ve alışmış olduğu kırsal çevreyi şehir ortamı ile karşılaştırır ve bu şehir ortamı ise bir yandan görkemi ve ihtişamı ile şaşkırtan ("... Kiev'e geldim. Aman Tanrım, ne kadar güzel ki! Kutsal kiliseler anlatılmaz bile! İnsanlar, insanlar! Sayısızca ve hepsi yabancı, sana bakmadan bile yanından geçer...") (Вовчок, 2013:260). Öte yandan ise zengin bayanın kibirli ve kaprisli yaklaşımı ile tiksindiren ve zulmeden bir ortam olarak gösterilmiştir ("Ne kadar zor çalışmışım - Tanrım, ne kadar zor! Tüm gün boyunca iş gücünde, bir iş henüz bitmeden diğeri beni bekler. Bayan güneş doğarken de güneş batarken de naz yapar. Bu kötü şu kötü, yanlış konuşuyorsun, yanlış yürüyorsun...") (Вовчок, 2013:262).

Hikâyenin yapısına benzer yaklaşım, "Otets Andriy" (Papaz Andriy) hikâyesinde de kullanılarak

hikâye birinci ağızdan olaya tanık cariyeye tarafından anlatılır. “Şehre çalışmaya gitmiştim; bir baylarda cariyeye olarak çalıştım... ve her şey iyi idi, ta bay evleninceye kadar. Genç bir bayan ile evlendi... O ise her şeyi kendine göre değiştirdi, ona hiçbir şekilde uyulamazmış...” (Вовчок, 2013:268). Bu eserde cariyeye başkarakter değildir fakat kendisine verilen anlatıcı rolü sayesinde önemli ve simgesel bir karakter olup onsuz ortaya çıkarılmadan kalacak hikâyenin ortaya çıkmasını sağlar. Yazar bu ilk bakışta küçük karakterin önemliliğini vurgulayarak anlatıcının kendi duyguları ve fikirleri prizmasından olayları anlatmasına izin verir. Hikâyede kadın karakterleri cariyeye ve zengin bayan gibi iki karşıt tipe ayrılır.

“İnstitutka” hikâyesi, bir takım kadın karakterlerini sunar (genç cariyeler, yaşlı cariyeye, eş cariyeye, ev hanımı zengin bayan, entelektüel zengin bayan, eş bayan, özgür kadın), bu karakterlerin tipolojisinin esasında yazar için “cariye – zengin bayan” olan alışılmış tipoloji ilkesi bulundurulur. Ancak bu eserde cariyeye Ustina adlı başkarakterin imajı farklı şekilde gerçekleştirip kendisinin genç cariyeden bir eş ve özgür kadın rollerine kadar uzanan bir yoldan geçmesini sağlar. “İnstitutka” hikâyesinde Marko Vovchok yine alışagelmış hikâyenin iç anlatıcısı yaklaşımını korur fakat anonim kalan karma kadın karakteri yerine, cariyelikten kurtuluşu arayan ve bunu kendi imkânlarıyla olmasa yine de başaran Ustina adlı belirli kadın karakterini yerleştirir. “Kocama ta Kiev’e kadar eşlik etmiştim. Kiev’de ise çalışmaya kaldım, kocam orduya katılıp uzaklara Litvanya’ya gitmiş... Ben ise bekliyorum... Gideli artık yedi yıl olmuş... Kocamı nasıl unutabilirim? O beni cehennemden kurtarmış!... Beni Tanrı bile gözden çıkarır! O benim kocam, benim efendim. Tanrı Anasına emanet olsun! Ben yürüyorum, konuşuyorum, bakıyorum, zenginlerin dünyada var olmaları umurumda bile değil” (Вовчок, 2013:319). Özgürlüğün kıymeti şükran ve sadakat ile birlikte Ustina için dış sosyal olayların etkisi altında oluşmuş kişisel değer sisteminde en önemlidir. Ancak kendisine bağlı olmayan olaylar, tam bağımlılıktan kişisel emansipasyonuna (bir topluma uygulanan ayırıcı yasaların kaldırılması, vatandaşlık ve eşitlik haklarının kendilerine verilmesi) geçişini sağlamıştır. Ve karakter anlatıcı hakkını kazanarak cariyelikten kurtulan kadının duygularının değerlendirilmesini yapar. Bu husus ise bir Ukraynalı kadının kurtuluşu sürecindeki pasif ve dağınık da olsa fakat inkâr edilemez önemli rolünü kanıtlar.

1.2. *Suat Derviş’in “Hırsız”, “Cenaze”, “Yanımdan Geçtiğim Şehir” Hikâyelerinde Yer Alan Kadın Karakter Tipleri*

Suat Derviş’in hikâyelerinde kadın sıkça başkarakter olarak yerini alır. Yazar değişmesini gerektiren kusurlu toplumun olumsuz yönlerinin gösterilmesinde kadına önemli bir rol verir. Ancak N. Senchylo’nun “XX. asrın birinci yarısının sosyal Türk öyküsü: Tarz özellikleri, kahramanların tipolojisi” adlı doktora tezinde, XX. asrın birinci yarısının Türk edebiyatının küçük epik öykülerinde cinsiyet eşitsizliği konusu, romanlarda yansıtıldığı kadar net şekilde özetlenmemiş ve bu sebeple bu konunun yok olduğunu iddia etme hakkına sahip olduğumuz belirtilir (Сенчило, 2013:26).

Suat Derviş “Hırsız” hikâyesinde o zamanki toplumda kadının sosyal güvensizliğini vurgular. Yazar, ömrü boyunca koşulların kurbanı kalan kadının toplumdaki zor durumunu canlandırarak bu koşulların kurbanı olmasına rağmen haksız yere suçlu ve toplum ortamının gerisine itildiğini gösterir. Yazar, her zaman kendi sorunları ile baş başa kalan, sosyal toplum tarafından dışlanan yalnız kadın ve ana kadın bir kahraman oluşturur. Ayşe, alaylara ve adaletsizliğine katlanmak zorunda kalmışken istismarlar ve ahlaki aşağılanmadan kendini koruyamaz, “on yıldır herkes ona hırsız denir” (Дервіш, 1962:115). S. Derviş, şehir çevresinin hikâye kahramanına yönelik düşmanlığı ve vahşetini gösterir. Hikâyenin dış anlatıcı tarafından anlatılması, yazarın kadının sosyal kurtuluşu sorununa yaklaşımını yansıtır.

“Cenaze” hikâyesinde başkarakter olarak dul gösterilmiştir. S. Derviş, kadının zor hayat koşullarında karşılaştığı ve dayanamadığı sosyal sorunlara ve ahlaki-etik adaletsizliğine dikkati çekmeye çalışır. Başkarakterin ömrü boyunca hiçbir hayali gerçekleşmemiş, kendisi sağlıklı çocuklara sahip olmayı, kocasının devamlı işinin olmasını, yarına korkusuzca bakarak yaşamayı hayal etmişken hiçbir hayali hayata dönüşmemiş ve Rukiye ömrünün sonunda yalnız ve ihtiyaçlarını karşılayacak paraya sahip olmadan kalır.

Suat Derviş’in “Yanımdan geçtiğim şehir” hikâyesi, ahlaksız kadın kahramanını canlandırarak sosyal olarak ahlaki düşük olan fahişe kadın karakterine odaklanır. Kadın ahlaksızlığı konusu dünya edebiyatındaki realist yazarlar için son derece günceldi. Özellikle, Ukraynalı yazar Panas Mirny

“Poviya” (Fahişe) romanında, Guy De Maupassant “Boule De Suif” öyküsünde, Rus yazar Anton Chekhov “Pristup” hikâyesinde ve Vsevolod Garshin “Prigoda” hikâyesinde vs. de bu konuyu ele almışlardır. Suat Derviş “Yanımdan geçtiğim şehir” hikâyesinde iç anlatıcı tipini kullandığı için bir şehir restoranında fahişenin karıştığı olayı izleyen bir yolcu tarafından anlatılır. Anlatıcı karakterin başkaraktere ikili yaklaşımı vardır. Yazar başkarakterin iki ana rollerini yani onun ahlaksız mesleğini ve sosyal rolünü açıklayarak ana kadın ve fahişe kadın olmak üzere iki karşıt kadın tipine dayanarak toplumun noksanlıklarını gösterir.

4. Sonuç

XIX. asrın sonu ile XX. asrın başı arasındaki dönemde dünyada gerçekleşen özgürleştirme süreçleri kadın yazarların yaratıcılığının varlığı hem Ukrayna edebiyatında hem de Türk edebiyatında edebiyat gelişiminin doğal faktörü haline getirmiştir. Hem Marko Vovchok hem de Suat Derviş için sosyal gerçeklik, oluşmuş durumu anlamalarında başlangıç noktası olmuştur. Toplumun ahlaki ve sosyal ortamlarının çok yönlü analizi, gerçekçi tip kadın karakterlerinin gösterilmesi, yaratıcı arayış sınırlarını genişleterek edebiyatı zenginleştirmiştir.

Ukrayna edebiyatında kadın karakterlerinin gelişiminde geriliği gözlemlemekteyiz. Bunu açıklayan ana sebep, Ukraynalıların millet olarak bağımlı durumda bulunmuş olmaları ve kendi kimliğini savunmaya ihtiyacının uzun zamandır gereken şekilde ifade edilememiş olmasıdır. Uzun süreli köleleştirilmesi farklı ayrımcılık türlerinin norm olarak kabul edilmesine yol açtığından ötürü Marko Vovchok’un hikâyelerindeki kadın karakterlerine de yansıtılmıştır.

Suat Derviş’in hikâyelerindeki kadın karakterlerinin tipolojisi kadının toplumdaki sosyal rolüne odaklanır. Yazar Türk kadınının Ukraynalı kadından farklı olarak cariye halinde bulunmadığı halde, sosyal şartların ve hayat koşullarının kurbanı durumunda bulunduğunu gösterir.

Yazarlardan her ikisinin sesi açık ve net bir şekilde duyulur, bu iki yazar sıradan insanın sorunlarına vurgu yapar. Bu kadın yazarların, erkek yazarlar ile birlikte üzerine aldıkları yurtsever ve demokratik bir görev, bunları insani değerlerin oluşturulması adına çabalamaya, mağdurları savunmaya, sözünü farklı şekilde gerçekleşen ayrımcılık ve sosyal adaletsizliğe karşı silah olarak kullanmaya teşvik eder.

Kaynakça

Günay, Ç. (2001). *Toplumcu Gerçekçi Türk Edebiyatında Suat Derviş’in Yeri*. Yüksek Lisans Tezi, Bilkent Üniversitesi, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Nazlıpınar, M. D. (2008). *The Female Exploration in a Patriarchal Society as Reflected in Virginia Woolf’s The Voyage Out And Halide Edip-Adivar Handan*. Master’s Thesis, Dumlupınar University, Kütahya.

Özçelebi, H. (2008). Türk Edebiyatında Toplumcu Gerçekçi Eleştiri Anlayışının Temelleri. *Edebiyat Bilimi Sorunları ve Çözümleri Dergisi*, 38 (1), 1251-1276.

Вовчок, Марко (2013). Народні оповідання/Три доли. Повісті. Оповідання. Казки. Харків: “Фоліо”, [Halk Hikayeleri/Üç Kısmet. Öyküler. Hikayeler. Masallar], С. 249–320.

Дервиш, С. (1974). Город, через который я проезжала/Плата за молчание. Рассказы. Сборник. Ленинград: “Художественная литература”, [Yanımdan Geçtiğim Şehir/Sessizlik Ücreti. Hikayeler.], С. 209–212.

Дервиш, С. (1962). Воровка /Наша улица. Турецкая новелла XX века. Москва: Восточная литература, [Hırsız / XX. yüzyıl Türk Öyküsü], С. 110–115.

Женщины на краю Европы. (2003). [Под ред. Е. Гаповой]. Минск: ЕГУ. [Avrupa’nın Kenarında Kadınlar].

Зеров, М. (2002). Марко Вовчок. Творчість/Три доли. Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературі. Київ: ФАКТ, [Marko Vovçok. Yaratıcılık/Üç Kısmet. Marko Vovçok Ukrayna, Rus ve Fransa Edebiyatında], [Упорядник В. Агєєва], С. 293–296.

Репенкова, М. (2008). Женщины Турции в литературе и обществе. Вестник Московского университета. Сер. 13. Востоковедение. N 2, [Edebiyat ve Toplumda Türkiye’de Kadınlar], С. 69–84.

Сенчило, Н. О. (2013). Соціальна турецька новела першої половини ХХ століття: жанрові особливості, типологія героїв, дис. ... к. філол. н., Київ.[XX. asrın Birinci Yarısının Sosyal Türk Öyküsü: Tarz Özellikleri, Kahramanların Tipolojisi].

Томчук, Л. В. (2010). Слово сповідальне. Українська жіноча проза (1887-1914). Монографія. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. [Namuslu Bir Söz. Ukrayna Kadının Düzyazısı].

Агеева, В. (2002). Три долі. Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературі. Київ: ФАКТ. [Marko Vovçok Ukrayna, Rus ve Fransa Edebiyatının yazarı].

Франко, І. (1990). На склоні віку / Українська драматургія другої половини ХІХ – початку ХХ століття. Київ. [Yüzyıl Sonu. XIX. Asır Sonu ile XX. Asrın Birinci Yarısı Ukrayna Tiyatro Eserlerini].

Юрчук, О. (2013). У тіні імперії: українська література у світлі постколоніальної теорії. Київ: ВЦ “Академія”. [İmparatorluk Gölgesinde: Sonrası Sömürge Teorisi Işığında Ukrayna Edebiyatı].

İnternet Kaynakları:

<http://www.koprudergisi.com/index.asp?Bolum=EskiSayilar&Goster=Yazi&YaziNo=1096> , Bayram, Sibel., *Tarih Boyunca Kadın ve Türk Edebiyatında Değişen Kadın İmgesi*, Köprü. 2011. Erişim tarihi: 17.04.2016.

<http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1065391>, Yavuz,Hilmi, *Türk Romanında “Kadın Özgürlüğü”*, Zaman, 2010. Erişim tarihi:01.04.2016.

<http://www.feminisite.net/news.php?act=details&nid=217> , Baş I., Dolaş D., Akatlı F., *Türk Romanında Kadın Yüzyılı*, 11 kasım 1999. Erişim tarihi: 17.04.2016.

<http://www.timeturk.com/tr/makale/hilmi-yavuz/kadin-ozgurluk-ve-anasoyluluk.html>, Yavuz H., *Kadın, Özgürlük ve Anasoyluluk*, Timeturk. 201. Erişim tarihi: 17.04.2016.

https://tr.wikipedia.org/wiki/Suat_Dervi%C5%9F, *Suat Derviş*, Erişim tarihi: 17.04.2016.

<http://www.agos.com.tr/tr/yazi/4653/unutulmus-bir-portre-suat-dervis>, Atakan Atacan., *Unutulmuş Bir Portre: Suat Derviş*, Agos, 23.03.2013. Erişim tarihi: 17.04.2016.

http://tr.writersofturkey.net/index.php?title=Suat_Dervi%C5%9F , *Suat Derviş*, Erişim tarihi: 17.04.2016.

http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=2675, Sezer, Sennur., “*Eğemedim Bu Kadının Başını*” Radikal. 23.04. 2004. Erişim tarihi: 17.04.2016.